

MARIUSZ CZEPCZYŃSKI

Uniwersytet Gdański

STRATEGIE SAMORZĄDÓW POLSKICH METROPOLII WOBEĆ WYZWAŃ STRATEGII LIZBOŃSKIEJ

Abstract: Polish Metropolitan Cities Development Strategies and Challenges of the Lisbon Strategy. Implementation of the ambitious goals of the Lisbon Strategy have been to some extent seceded on local municipalities. Local governments, especially of the largest agglomerations with vibrant academic and research centres have been undertaking numerous strategic and operational actions to increase competitiveness and enhance sustainable and knowledge-based development. Since the Lisbon Strategy, especially after 2005 distention, covers very broad spectrum of social, economic, employment and environmental goals, the below analysis will be concentrated mainly on programs and actions directly connected with facilitation of knowledge-based societies and economies in six largest metropolitan municipalities in Poland.

1. Cele i ewolucje Strategii Lizbońskiej

Od ponad ośmiu lat Unia Europejska z różnym natężeniem i powodzeniem wprowadza w życie Strategię Lizbońską (SL), która ma na celu przemianę gospodarki Unii w kierunku gospodarki konkurencyjnej, opartej na wiedzy, przynoszącej wzrost gospodarczy, wzrost zatrudnienia, większą spójność społeczną oraz szanującą środowisko naturalne (Korolec 2007). Zakładane gruntowne przemiany strukturalne nigdy nie są łatwym i krótkotrwałym procesem. Proces ten przybrał formalne ramy w marcu 2000 r., kiedy to przywódcy Unii Europejskiej podjęli zobowiązanie, że do 2010 r. Unia będzie najbardziej dynamiczną i konkurencyjną gospodarką opartą na wiedzy na świecie, zdolną do dalszego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego, opartego na większej liczbie lepszych miejsc pracy, większej spójności społecznej i dbałości o środowisko naturalne. Tak zwana później Strategia Lizbońska była zbiorem komplementarnych, lecz osobnych reform. Sukces w gospodarce opartej na wiedzy jest postrzegany jako najważniejszy czynnik pozwalający Europie zachować otwartość i spójność społeczną. Czym bardziej Europa będzie w stanie podtrzymywać gospodarkę opartą na

wysokim poziomie produkcji, wysokiej wartości dodanej i wysokim poziomie zatrudnienia, tym bardziej będzie w stanie tworzyć dobrobyt i miejsca pracy, które pozwolą utrzymać żywotne związki z wolnym rynkiem oraz społecznym i środowiskowym wymiarem Europy. Merytorycznie Strategia Lizbońska jest raczej zebraniem w jeden pakiet i kontynuacją różnych zamierzeń i procesów, które się już toczyły wcześniej, niż tworzeniem zupełnie nowego programu. Jej zaletą jest jednak wszechstronność i próba realizacji całościowego, zintegrowanego podejścia do stymulowania rozwoju, w którym poszczególne elementy polityki zazębiają się wzajemnie. Strategia składa się z trzech filarów: ekonomicznego, społecznego i ekologicznego. Istotą przewidzianych działań strategii jest dążenie do lepszego wykorzystania istniejącego potencjału UE – pracy, wiedzy, kapitału, skali działania, itp. przez deregulację i urynkowienie oraz aktywne budowanie nowych przewag konkurencyjnych (Szomburg 2004).

Raport z 2005 r., w połowie realizacji stał się przyczynkiem do pewnych modyfikacji i zmian strategii. Analiza ta podkreśla potrzebę szybkiego wprowadzenia w życie reform w różnych dziedzinach z wykorzystaniem zintegrowanych strategii. Niepełne wprowadzenie w życie Strategii Lizbońskiej może spowodować wysokie koszty netto dla Europy: niski wzrost, opóźnienia w poprawie poziomu zatrudnienia oraz powiększające się różnice w dziedzinie edukacji oraz badań i rozwoju (R&D). W celu poprawy konkurencyjności, Unia dokonała w 2005 r. rewizji przyjętej w 2000 r. Strategii, zakładając skupienie się na dwóch zasadniczych zadaniach: zapewnieniu trwałego i dynamicznego rozwoju gospodarczego oraz tworzeniu większej liczby lepszych miejsc pracy (por. Korolec 2007; Radło 2005).

Realizacja Strategii Lizbońskiej powinna się opierać na trzech zasadniczych elementach:

- społeczeństwie informacyjnym, przez regulacje komunikacji elektronicznej, rozprzestrzenienie technologii informatycznych i komunikacji, tworzenie warunków do e-commerce;
- badaniach, przez wspieranie sektora badań i innowacji, wzrost nakładów na R&D, stworzenie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca dla najlepszych naukowców oraz promocję nowych technologii;
- edukacji i kapitale ludzkim, w tym ograniczeniu liczby dzieci niekończących szkół, adaptacji systemu edukacji i szkoleń na potrzeby społeczeństwa opartego na wiedzy, wpieraniu systemów kształcenia ustawicznego i promowaniu mobilności.

Strategia Lizbońska, ze względu na skalę swoich ambicji, zaciążyła na wielu płaszczyznach, w których Komisja Europejska nie ma konstytucyjnych kompetencji i które są zarezerwowane dla rządów narodowych. W ramach procesu sprostania wymogom Strategii, wiele rządów zgodziło się dobrowolnie współpracować i zrezygnować z niektórych własnych kompetencji, aby wykorzystać najlepsze rozwiązania innych krajów członkowskich. Jej wdrażanie odbywa się w dużym stopniu przez koordynację, a także tradycyjny mechanizm regulacyjny. Otwarta metoda koordynacji należy do miękkich, czy perswazyjnych metod realizacji wspólnych przedsięwzięć

i sprowadza się do monitoringu, porównywania i oceny wdrożenia uzgodnionych celów. Realizacja Strategii Lizbońskiej ma więc w znacznym stopniu zdecentralizowany charakter, dzięki czemu można ją realizować mimo zróżnicowanych warunków ekonomicznych i kulturowo-społecznych (Szomburg 2004).

Poszczególne kraje członkowskie z różnym impetem przystąpiły do realizacji założeń Strategii. Zazwyczaj jednym z pierwszych kroków było opracowanie narodowych strategii i programów reform. W grudniu 2005 r. Rada Ministrów RP przyjęła *Polski Krajowy Program Reform na lata 2005-2008* oraz wiele programów szczegółowych, w tym *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka* oraz *Regionalne Programy Operacyjne*. Programy Operacyjne miały na celu poprawę konkurencyjności najsłabiej rozwiniętych regionów. Jednak rozwój gospodarki opartej na wiedzy na obszarach najbardziej potrzebujących wzrostu, a przy tym zazwyczaj najsłabiej wyposażonych w niezbędną bazę naukową i gospodarczą napotyka na paradoks innowacyjności (por. Oughton *et al.* 2002). Większemu zapotrzebowaniu na inwestycje w innowacyjność w słabiej rozwiniętych regionach towarzyszy mniejsza zdolność do absorbowania potencjalnych inwestycji. Dlatego też największe szanse i możliwości inwestycji innowacyjnych czy opartych na wiedzy mają najbardziej atrakcyjne obszary metropolitalne.

Większość narzędzi do realizacji Strategii wydaje się być w gestii rządów narodowych, które obawiają się wewnętrznej konkurencji innych krajów Unii, ale ich działania są mocno ograniczane chronicznymi deficytami budżetowymi oraz bieżącymi wydatkami. Do zadań realizowanych przez rządy należą reformy o głębokim, strukturalnym charakterze, w tym dotyczące rynku pracy, regulacji prawnych oraz narzędzi finansowych. Rola Komisji ogranicza się do zaleceń i wytycznych oraz tworzenia europejskich mechanizmów finansowych. Samorządy zaś, działające w najbardziej lokalnej ze skal, mogą najwyraźniej odczuwać korzyści płynące z powodzenia Projektu Lizbońskiego, mając przy tym relatywnie niewiele, jak się wydaje, narzędzia do wspierania i realizacji celów Strategii. To właśnie lokalnym strukturom terenowym przypada mało spektakularna i trudno uchwytna rola tworzenia 'miękkich narzędzi' i systemu zachęt, umożliwiających realizację celów Strategii Lizbońskiej. Rola władz, w tym zarówno państwowych, jak i samorządów lokalnych powinna skupiać się na wzmocnieniu instytucji i struktur wiedzy i nauki, a w szczególności wyższych uczelni, z uwzględnieniem badań podstawowych na wysokim poziomie, co zazwyczaj stanowi wstępny warunek powodzenia procesu wdrażania innowacji (Landabaso, Mouton 2005).

Nowe rozwiązania polityki regionalnej nadają coraz większy priorytet niematerialnym składowym infrastruktury, głównie przejawiającym się w kapitale społecznym i wysokiej jakości administracji publicznej. Wzrost konkurencyjności tych czynników przyczynia się do rozwoju potencjału intelektualnego i kreatywności danego regionu oraz poprawę jakości życia, zwykle nierozzerwalnie powiązanych z lokalną kulturą w szerokim tego słowa znaczeniu. Kapitał społeczny, rozumiany jako infrastruktura wzajemnych relacji, która umożliwia zbiorowe działanie i która wymaga wzajemnego

zaufania i gotowości do współpracy w imię osiągnięcia wzajemnie korzystnych celów jest podstawowym czynnikiem umożliwiającym rozwój nowoczesnych gospodarek i realizację celów określonych przez Strategię Lizbońską (por. Henderson, Morgan 2002). Wartości niematerialne stopniowo stają się priorytetem polityki regionalnej. W coraz większym stopniu kładzie się nacisk na warunki bezpośrednio związane z konkurencyjnością. To właśnie te warunki bezpośrednio wpływają na zdolność samorządów i przedsiębiorstw do podejmowania innowacyjnych działań. Samorządy stosują różnorodne narzędzia w celu podnoszenia innowacyjności i wzrostu konkurencyjności lokalnych firm. Należą do nich wspieranie nowych form finansowania kapitału rozruchowego (*seed capital*) oraz rozwój współpracy między przedsiębiorstwami służący promocji innowacji i inwestycji i tworzenia branżowych klastrów (Landabaso, Mouton 2005)

2. Cele strategiczne polskich metropolii

Władze regionalne, a w szczególności sposoby lokalne, odgrywają kluczową rolę w wypracowaniu koncepcji i wdrażaniu polityk, korzystając ze swej strategicznej pozycji przy ustanawianiu sieci współpracy publiczno-prywatnej oraz tworzeniu klimatu innowacyjności. Przyszłość rozwoju gospodarczego Europy zależy w znacznej mierze od rozwoju poszczególnych miast, a zwłaszcza biegunów wzrostu, jakimi są największe metropolie. Wzrost ten jest w dużej mierze zależny od możliwości stworzenia i rozwoju sektorów o wysokiej wartości, innowacyjnych i opartych na badaniach naukowych, które byłyby w stanie konkurować z dynamicznie rozwijającą się resztą świata. Obszary metropolitalne dysponują ogólnie lepszymi powiązaniem i mechanizmami współpracy oraz niezbędnym zapleczem naukowym i technologicznym. Szczególnie istotną rolę w działaniach władz samorządowych, będących odpowiedzialnością na wyzwania Strategii Lizbońskiej odegrały narzędzia i projekty finansowe oraz naukowe Unii Europejskiej. Unijne programy i projekty oraz stwarzane możliwości były często katalizatorem podejmowanych działań: wiele centrów, parków i projektów było przygotowywanych mając na uwadze możliwości wykorzystania środków UE.

W związku z brakiem strategii rozwoju całych obszarów metropolitalnych, miejskie strategie wdrażania Strategii Lizbońskiej można uznać za reprezentatywne dla całych metropolii. Miasta centralne największych polskich metropolii (Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań i Gdańsk) i ich strategie rozwoju wydają się być w znacznej mierze reprezentatywne dla wielu innych metropolii Europy Środkowej. Największe miasta czy samorządy w Polsce podjęły, w ciągu kilku ostatnich lat, liczne próby implementacji założeń i celów zapisanych w Strategii Lizbońskiej. Miejskie strategie i plany rozwoju oraz liczne programy operacyjne wdrażające, uchwalone przez rady cele i misje mają w swoich zapisach cele tożsame z założeniami Strategii Lizbońskiej. Wszystkie duże miasta w Polsce podejmują działania w celu realizacji

zapisów Strategii. Obejmują one zarówno rozbudowane i dostosowane do wymogów Strategii zadania własne gmin i powiatów grodzkich, jak i liczne aktywności wykraczające poza ustawowe zadania samorządów terytorialnych, pośrednio lub bezpośrednio wpływające na podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności miast. Wiele z realizowanych zadań, mimo że bezpośrednio odnoszących się do celów Strategii Lizbońskiej, w tym ochrona środowiska, ograniczanie bezrobocia i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu nie zostaną objęte analizą, która będzie się koncentrowała wokół działań bezpośrednio wspierających rozwój gospodarki opartej na wiedzy, w tym innowacyjności, konkurencyjności i informatyzacji.

Samorządy największych miast Polski: Warszawy, Krakowa, Łodzi, Wrocławia, Poznania i Gdańska przygotowały na początku XXI w. weryfikacje i aktualizacje opracowanych w latach 90. lokalnych strategii rozwoju. Nowe dokumenty, często w zupełnie innej formie i strukturze niż poprzednie, w znacznej mierze odpowiadają nowym wyzwaniom i możliwościom, wynikającym z wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej oraz globalnym przemianom społecznym i ekonomicznym, w tym także tym, uwzględnianym w Strategii Lizbońskiej. Mimo że każde z analizowanych miast wykorzystало inną metodologię prac i strukturę dokumentów strategicznych oraz inne metody wdrażania celów strategicznych, wydźwięk głównych celów pozostaje podobny i w dużym stopniu zbieżny z celami Strategii Lizbońskiej.

Dwa z pięciu celów strategicznych Poznania – *‘kreowanie zrównoważonej i nowoczesnej gospodarki, miasta otwartego na inwestorów, partnerów gospodarczych i turystów’* oraz *‘stymulowanie rozwoju Poznania jako ośrodka o znaczeniu międzynarodowym przez integrowanie potencjałów: naukowego, gospodarczego i kulturalnego’* w bezpośredni sposób odnoszą się do celów Strategii Lizbońskiej. Podobnie w Warszawie, także dwa z pięciu celów strategicznych: *‘rozwijanie funkcji metropolitalnych wzmacniających pozycję Warszawy w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim’* i *‘rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i badaniach naukowych’* mają podobny wydźwięk. Strategia w Łodzi opiera się na 3 filarach, z których *‘Duzi inwestorzy’*, *‘proaktywnie pozyskiwani w branżach priorytetowych i profesjonalna obsługa dużych inwestorów’* oraz *‘Rozwój przedsiębiorczości’* przez *‘poprawę ogólnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej’* i *‘stymulację powstania i rozwoju przedsiębiorstw’* realizują cele Strategii Lizbońskiej. Każdy z 3 celów strategicznych Krakowa: *‘Kraków miastem przyjaznym rodzinie, atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu’*, *‘Kraków miastem konkurencyjnej i nowoczesnej gospodarki’* oraz *‘Kraków europejską metropolią o ważnych funkcjach nauki, kultury i sportu’* realizuje wybrane aspekty SL. Cele strategiczne są uzupełnione przez cele operacyjne, w tym I-2 *‘Poszerzanie zakresu i dostępności edukacji dla wszystkich grup wiekowych oraz podnoszenie jej jakości’*, II-4 *‘Rozwój sektora małej i średniej przedsiębiorczości’* oraz III-1 *‘Poprawa warunków funkcjonowania krakowskiego ośrodka naukowego’* i III-2 *‘Wspieranie instytucji współpracy nauki z gospodarką’*. Dwa z trzech priorytetów rozwoju Gdańska, *Mieszkańcy i Gospodarka* nawiązują do celów SL przez cele strategicz-

ne i szczegółowe, takie jak *Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy i Wspieranie rozwoju nowoczesnej gospodarki*. Strategia rozwoju Wrocławia, która wydaje się być zapisem wizji miasta w 3 z 4 składowych odnosi się do Strategii Lizbońskiej (*Ludzie, Wspólnota i Przestrzeń*), kładąc nacisk na 'kształcenie specjalistów', 'politykę gospodarczą miasta', 'sferę akademicką', oraz 'przestrzeń informacyjną'.

3. Systemy wdrażania celów Strategii Lizbońskiej

O ile relatywnie łatwo jest zweryfikować wyartykułowane cele rozwoju miast i ich kompatybilność z założeniami Strategii Lizbońskiej, o tyle znacznie trudniej jest ocenić podejmowane działania, służące ich realizacji oraz wymierne skutki rzeczywiście podjętych działań lub ich zaniechania. Ta operacyjna i implementacyjna część strategii jest *de facto* weryfikacją postawionych celów oraz sprawności funkcjonowania samorządów metropolii.

Programy wdrażania zapisów lokalnych strategii rozwoju realizujących cele i założenia Strategii Lizbońskiej opierają się albo na branżowych politykach lub strategiach, jak w Poznaniu, gdzie opracowano *'Strategię Akademicką i Naukową Miasta Poznania'* oraz *'Strategię informatyzacji Miasta Poznania'* lub programach operacyjnych wdrażających strategię, jak ma to miejsce w Gdańsku, gdzie 7 z 22 programów bezpośrednio odnosi się do celów Strategii Lizbońskiej, w tym *'Gdańska Nauka w Europie'*, *'e-Gdańsk'*, *'Inwestuj w Gdańsku'* czy *'Gdańsk Nowoczesnych Technologii'*, przy czym każdy program jest realizowany przez poszczególne, przypisane mu Przedsięwzięcia Realizacyjne oraz Zadania. Realizacja strategii w Łodzi opiera się na kluczowych działaniach, z których 3 z 7 dotyczą bezpośrednio SL: *'Zespół Obsługi Inwestorów'*, *'Poprawa oferty zasobów ludzkich'* i *'Rozwój Przedsiębiorczości'*. Urząd Miejski Łodzi na także stymulować przedsiębiorczość przez działalność Rady Koordynacyjnej ds. *Innowacyjności* oraz system wsparcia głównych decydentów w Łodzi *'Ponad Podziałami'*. Podobnie w Warszawie przygotowano listę programów operacyjnych oraz zadań, przyporządkowanych poszczególnym celom. Do podstawowych programów i zadań należą program 3.2.1. *Przyciągnięcie do Warszawy europejskich instytucji gospodarczo-finansowych*, zadanie 3.2.2.1. *Utworzenie Centrum Współpracy Naukowej Europy Centralnej*, programy 4.1.1. *Stworzenie warunków dla rozwoju potencjału naukowo-badawczego*, 4.1.2. *Utworzenie parków naukowych i technologicznych umożliwiających transfer wiedzy z nauki do praktyki i działalności gospodarczej*, 4.1.3. *Pobudzanie rozwoju sektorów gospodarki związanych z zaawansowanymi technologiami*, 4.2.1. *Budowa miasteczka uniwersyteckiego na Powiślu*, 4.3.1. *Ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycyjnej* oraz 4.3.2. *Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości*. Cele strategiczne Krakowa mają być natomiast realizowane przez wdrażanie programów podstawowych i wspierających, w tym *'Program wspierania rozwoju przedsiębiorczości w zakresie małych i średnich przedsiębiorstw w Krakowie'*,

‘Program rozwoju instytucji transferu wiedzy i technologii’, ‘Program udziału miasta w zabezpieczaniu warunków działania krakowskiego ośrodka naukowego’ czy ‘Program integracji europejskiej Krakowa’. Jak się wydaje, wdrażanie lokalnych strategii rozwoju jest ułatwione w tych metropoliach, które oddzieliły planowanie strategiczne od operacyjnego i określiły zadania oraz jednostki lub osoby za nie odpowiedzialne.

W każdym z analizowanych samorządów działania wdrażające zapisy lokalnych strategii rozwoju i Strategii Lizbońskiej skupiały się przeważnie na kilku zasadniczych obszarach, do których można zaliczyć:

- Edukacja, w tym wspieranie nauki języka angielskiego w szkołach oraz systemy stypendialne. System kształcenia, zarówno na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, jak i średnim, należy do zadań własnych miast – powiatów grodzkich, dlatego urzędy mają zazwyczaj duże, choć często niewykorzystywane możliwości wpływu na profil i poziom wykształcenia.
- Nauka, przez zacieśnianie współpracy z wyższymi uczelniami, wsparcie materialne oraz organizacyjne przy rozwoju bazy naukowej. Niektóre samorządy przyjmują także role pośredników między inwensurami a uczelniami, dofinansowując dokształcanie studentów, przy czym współpraca samorządów z władzami wyższych uczelni wydaje się być często powierzchowna i ograniczona do bieżących korzyści materialnych.
- Przedsiębiorczość, wspierana przez tworzone centra obsługi przedsiębiorców, upraszczane procedury ułatwiające założenie firm oraz doradztwo finansowe, prawne i organizacyjne dla przedsiębiorców.
- Techniki informacyjne są zazwyczaj wprowadzane w życie przez organizację systemu e-urzędu oraz rozwój Internetu, zarówno bezprzewodowego, jak i szero-kopasmowego.
- Innowacyjność i gospodarka oparta na wiedzy są wspomagane przez tworzenie miejskich parków naukowych i technologicznych oraz specjalistycznych klastrów.

Koszty prowadzenia instytucji naukowo-badawczych, które często mają niewielkie szanse na osiągnięcie samofinansowania są często dodatkowym obciążeniem dla władz lokalnych, podobnie jak wiele innych inicjatyw, w tym tworzenie tzw. parków naukowych lub technologicznych, słabo powiązanych z istniejącym przemysłem regionu, a będących czasami jedynie drogą wizytówką miasta. Wdrażanie tego rodzaju polityk nie jest możliwe bez czynnego zaangażowania sektora prywatnego, także w fazie planowania i wdrażania oraz aktywnego wsparcia ze strony ważnych podmiotów R&D, centrów technologii i wyższych uczelni. Polityka ta powinna się opierać na nowych formach organizacji instytucji, które byłyby bardziej dynamiczne, miały bardziej horyzontalną strukturę i byłyby bardziej elastyczne w zakresie tworzenia, wdrażania i rozwijania projektów. Innowacyjna gospodarka wymaga kreatywnych i innowacyjnych instytucji wsparcia, w tym samorządowych. Rola samorządów powinna sprowadzać się do funkcji inicjatora, menedżera, inspiratora; tworzyć formy wsparcia i promować optymalne rozwiązania. Polityka ta nie może być tworzona i realizowana przez wąską

grupę elit czy ekspertów, lecz powinna być wspólnie budowana i wdrażana, bowiem tylko taka ma szanse powodzenia. Sama strategia, choćby najbardziej wzniosła, nie stanowi o jej wadze; dobre strategie to tylko te, które są skutecznie realizowane.

Wiele z przygotowywanych lokalnych i regionalnych programów strategicznych nie odnosi spodziewanych efektów. Można doszukiwać się wielu czynników takiego stanu rzeczy, w tym niepowodzenie w znalezieniu odpowiedniego lidera czy kluczowych firm, które byłyby w stanie stworzyć odpowiednią sieć powiązań, nadmierne poleganie na zewnętrznych konsultantach przy opracowywaniu strategii i w konsekwencji nieprzyjęcie jej jako własnej przez podmioty lokalne, oderwanie strategii i celów od istniejących realiów społecznych i gospodarczych oraz brak wypracowania odpowiednich narzędzi realizacji celów strategii i systemu jej wdrażania (por. Landabaso, Mouton 2005). Aktywność samorządów zazwyczaj sprowadza się do aktywności relatywnie niewielkiej liczby lokalnych liderów, w tym przede wszystkim prezydentów miast, ich zastępców lub dyrektorów wydziałów urzędów miejskich. Zazwyczaj większość najbardziej efektywnych działań samorządów sprowadza się do podejmowanych działań, zazwyczaj wychodzących poza sferę urzędowych obowiązków, przez kilka kluczowych osób w urzędzie, które z większym lub mniejszym poświęceniem bezpośrednio przyczyniają się do tworzenia skutecznych programów podnoszenia konkurencyjności innowacyjności miast i same je wdrażają lub nadzorują.

Podsumowanie

Dziesięć lat wydaje się nieco krótkim okresem na realizację strategii, zwłaszcza tak ambitnej i dalekosiężnej, jak Lizbońska. Dodatkowym utrudnieniem jest modyfikacja i rozszerzanie zakresu Strategii, która obecnie obejmuje bardzo szerokie spektrum aktywności, w tym wiele kwestii społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Rosnący holistyczny charakter Strategii, mającej obejmować możliwie najszerokie spektrum działań wpływających za zrównoważony i konkurencyjny rozwój przyczynia się jednocześnie do jej pewnego rozmycia i narastających sprzeczności między poszczególnymi celami. Strategia Lizbońska jest czasami krytykowana jako wyraz nieumiarkowanego optymizmu późnych lat 90. i modnej wówczas 'gospodarki wiedzy' i nie przywiązywaniu wagi do tradycyjnie mocnych działalności przemysłowych. Do pewnego stopnia Strategia jest wyrazem niedoceniań przemysłu i innych tradycyjnych działów gospodarki. Jest niezwykle istotnym utrzymaniem ścisłych związków między przemysłem i produkcją oraz innowacyjnym sektorem naukowym. Dynamiczna gospodarka oparta na wiedzy potrzebuje silnego sektora produkcji wysokich technologii, rozwijającego się na pograniczu nauki i techniki (Radło 2005).

Analizując stopień realizacji celów Strategii Lizbońskiej w Polsce, podobnie jak i wielu innych nowo przyjętych krajach Unii Europejskiej, można odnieść wrażenie, że ten relatywnie niewielki i ograniczony stopień realizacji Strategii jest realizowa-

ny w znacznej mierze przez działania lokalnych samorządów dużych miast. To te samorządy są najbardziej aktywne i odnoszą mniejsze czy większe sukcesy w pozyskiwaniu nowych inwestorów, inwestowaniu w wiedzę i czerpaniu z nich bardzo wymiernych, gospodarczych korzyści. Zauważalny jest przy tym często brak rzeczywście interdyscyplinarnego podejścia do innowacji. Skuteczna polityka powinna mieć szeroki i interdyscyplinarny charakter oraz kłaść nacisk na kontekst społeczny, kulturowy i gospodarczy, a także ciągłą potrzebę kształcenia. W dłuższym okresie najważniejszym czynnikiem warunkującym osiągnięcie innowacyjnej konkurencyjności w metropoliach polskich jest jakość kapitału ludzkiego, w tym także, a może przede wszystkim, w systemach zarządzania metropoliami.

To właśnie metropolie stają się coraz bardziej konkurencyjne wobec wielu innych miast Europy, a nawet świata, i to w znacznej mierze nie dzięki narodowym projektom wdrażania Strategii Lizbońskiej, lecz głównie dzięki implementacji lokalnych strategii rozwoju, opartych na nauce, edukacji, badaniach. Wydaje się, że większość największych miast Polski może poszczycić się spektakularnymi sukcesami w realizacji celów Strategii Lizbońskiej, które mogą być mierzone rozwojem najbardziej konkurencyjnych, opartych na wiedzy gospodarek lokalnych. Zauważalny jest w ostatnich latach dynamiczny wzrost firm z branży R&D, zwłaszcza w Krakowie, Warszawie, Wrocławiu czy Gdańsku oraz napływ średnich i dużych inwestycji bazujących na wysokich kwalifikacjach pracowników, w szczególności do Wrocławia, Krakowa, a w ostatnich latach także do Gdańska. Trudno jest przy tym jednoznacznie ocenić, na ile ten rozwój jest czy był stymulowany lokalnymi, regionalnymi, narodowymi strategiami, a na ile wynika z koniunktury gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej największych miast Polski oraz aktywności lokalnych liderów.

Literatura

- Burt R. S., 2005, *Brokerage and Closure: An Introduction to Social Capital*. Oxford University Press, Oxford.
- Dutkiewicz R., *Strategia 'Wrocław w perspektywie 2020 plus'*, Urząd Miasta Wrocławia, Wrocław.
- Henderson, D. Morgan K., 2002, *Regions as Laboratories. The Rise of Regional Experimentalism in Europe*, [w:] *Innovation and Social Learning*, M. Gertler, D. Wolfe (red.). Palgrave, Houndmills.
- Korolec M., 2007, *Jak realizować Strategię Lizbońską w regionach*, [w:] *Jak realizować Strategię Lizbońską w regionach*, M. J. Radło (red.). Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa.
- Kwieciński J., 2007, *Polityka spójności jako instrument realizacji Strategii Lizbońskiej w regionach*, [w:] *Jak realizować...., op. cit.*
- Landabaso M., Mouton B., 2005, *Towards a Different Regional Innovation Policy: Eight Years of European Experience through the European Regional Development Fund*

Innovative Actions, [w:] *Regional Development and Conditions for Innovation in the Network Society*, M. van Geenhuizen, D. V. Gibson, M. Helior (red.). Prudhoe University Press.

Oughton C., Landabaso M., Morgan K., 2002, *The Regional Innovation Paradox: Innovation Policy and Industrial Policy*. Journal of Technology Transfer, 27, s. 97-110.

Program Strategicznego Rozwoju Miasta, Urząd Miasta Poznania, Poznań.

Radło M. J., 2005, *Strategia Lizbońska – dokąd zmierzamy*. Puls Biznesu, 03.18.

Strategia Rozwoju Gdańska do roku 2015, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk.

Strategia Rozwoju Klastra w Łodzi, Urząd Miasta Łodzi, Łódź.

Strategia Rozwoju Krakowa, 2005, Urząd Miasta Krakowa, Kraków.

Strategia Rozwoju Miasta Stołecznego Warszawy do 2020 roku, 2005, Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Warszawa.

Szomburg J., 2004, *Strategia Lizbońska szansą dla Europy*. Polskie Forum Strategii Lizbońskiej – Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową <http://www.pfsl.pl/news.php?id=173>